

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců Mgr. Jany Brothánkové a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalované: **Česká advokátní komora** se sídlem Národní 16, Praha 1, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 5. 2013, č. j. 1244/13 – 1251/13, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 3. 2015, č. j. 11 A 124/2013 – 77,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalované **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení případu

Žalobce se žalobou podanou ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích, postoupenou Městskému soudu v Praze (dále jen „městský soud“), domáhal přezkoumání rozhodnutí žalované ze dne 17. 5. 2013, č. j. 1244/13 – 1251/13, jimiž nebylo vyhověno žádostem žalobce o určení advokáta ve smyslu § 18 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon o advokacii“), v řízeních vedených u různých soudů.

Podáním návrhu vznikla žalobci povinnost zaplatit soudní poplatek za řízení. Jelikož žalobce soudní poplatek při podání návrhu nezaplatil, vyzval ho městský soud

usnesením ze dne 28. 8. 2013, č. j. 11 A 124/2013 – 10, aby ve lhůtě 7 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatil soudní poplatek ve výši 3.000 Kč a poučil jej, že nebude-li soudní poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, bude řízení zastaveno. Podáním ze dne 18. 9. 2013 učiněným v elektronické formě bez zaručeného elektronického podpisu žalobce požádal o osvobození od soudního poplatku. Městský soud poté usnesením ze dne 26. 11. 2013, č. j. 11 A 124/2013 – 24, žalobce znovu vyzval, aby ve lhůtě 7 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatil soudní poplatek, tentokrát ve výši 21.000 Kč (3.000 Kč za každé žalobou napadené rozhodnutí). Na to žalobce reagoval dne 16. 12. 2013 podáním učiněným v elektronické formě bez zaručeného elektronického podpisu, v němž opět požádal o osvobození od soudního poplatku. Městský soud poté usnesením ze dne 22. 5. 2014, č. j. 11 A 124/2013 – 60, řízení zastavil z důvodu nezaplacení soudního poplatku, a to aniž by rozhodoval o návrzích na osvobození od soudního poplatku. Městský soud uvedl, že žalobce své návrhy nezaslal v předepsané formě, neboť je do tří dnů nepotvrdil písemnými podáními shodného obsahu a ani nepředložil jejich originály. Z tohoto důvodu k nim městský soud nepřihlédl a o těchto návrzích nerozhodoval. Toto usnesení, jímž bylo řízení zastaveno, bylo však následně zrušeno rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 7. 2014, č. j. 2 As 111/2014 – 12, a věc byla vrácena městskému soudu k dalšímu řízení. Ve zrušujícím rozsudku Nejvyšší správní soud s odkazem na ustálenou judikaturu uvedl, že *„žádost o osvobození od soudních poplatků je procesním návrhem, o kterém se rozhoduje usnesením vydaným přímo v rámci probíhajícího řízení o žalobě. Neexistuje zde žádné řízení, jímž nebo jehož předmětem by se disponovalo. Žádost o osvobození od soudních poplatků tak není úkon, jímž se ve smyslu § 37 odst. 2 s. ř. s. disponuje řízením nebo jeho předmětem, a přihlíží se k ní i tehdy, pokud byla podána v jiné formě než písemně, ústně do protokolu, popřípadě v elektronické formě podepsané elektronicky podle zvláštního zákona a nebyla do tří dnů potvrzena písemným podáním shodného obsahu nebo předložením originálu.“*

Po vrácení věci městský soud usnesením ze dne 6. 3. 2015, č. j. 11 A 124/2013 – 77 (dále **„napadené usnesení“**), žalobci nepřiznal osvobození od soudních poplatků. V napadeném usnesení uvedl, že žalobce sice doložil, že jeho majetkové poměry odůvodňují osvobození od soudních poplatků a žalobce byl již v řízeních u městského soudu opakovaně osvobozován. Soud má však v tomto případě za to, že zde existují jiné důvody, pro které stěžovateli nemohlo být přiznáno osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel zneužívá toho, že je od poplatků osvobozen, a jeho úspěšné žádosti o osvobození od soudních poplatků jej povzbuzují k další procesní aktivitě, která nijak nesvědčí ani o snaze dobrat se vyřešení sporné právní otázky, ani o tom, že žalobce vůbec bere na zřetel rozhodnutí soudů, jež mu opakovaně ze stejných důvodů nevyhověly. Dále vzal městský soud v potaz počet a stereotypnost žalobcových žalob evidovaných u městského soudu, přičemž uvedl, že samotný údaj o počtu žalob ještě nesvědčí o tom, že jeho žaloby a kasační stížnosti jsou samoúčelné; pro posouzení žádosti o osvobození od soudních poplatků je však podstatný samotný způsob, jakým žalobce své soudní spory vede a jaká je jejich podstata. Zejména charakter sporů a postup žalobce v těchto sporech byly důvodem pro odklon od stávající judikatury, kdy zdejší soud žalobci opakovaně přiznával osvobození od soudních poplatků. Soud dospěl k závěru, že stěžovatelova žaloba je šikanózním výkonem práva. Námitky, které žalobce vznáší, opět jen vyjadřují nelibost vůči žalované a zpochybňují její kompetentnost, aniž by byl žalobce ochoten akceptovat

pokračování

požadavek prokázat předepsaným způsobem své majetkové poměry. Žalobci je tato povinnost známa, přesto však odmítá takto postupovat a sděluje údaje, které on sám považuje za podstatné, bez ohledu na to, co žádají právní předpisy. Proto i soud považoval za zbytečné vyzývat žalobce k doplnění potřebných údajů; pro žalobce by to byla jen další příležitost, jak polemizovat se žalovanou a soudem. Žalobci nelze upřít právo napadat u soudu úkony správního orgánu, nelze však také přehlížet způsob, kterým tak žalobce činí. Pokud žalobce hodlá svá práva vymáhat soudní cestou, a to v takovém rozsahu a způsobem, jak byl výše popsán, je třeba po něm spravedlivě požadovat, aby soudní řízení vedl s vědomím existence nákladů řízení. S ohledem na počet sporů, které žalobce vede, a na samoučelnou povahu některých uplatněných procesních návrhů je třeba jeho žádost o osvobození od poplatku považovat za zneužití institutu osvobození od soudního poplatku podle § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále „s. ř. s.“).

Proti napadenému usnesení nyní žalobce (dále „stěžovatel“) brojí včasnou **kasační stížností**. V ní dílem uvádí skutečnosti částečně uchopitelné, dílem však bez významu pro posouzení věci samé. Nejvyšší správní soud proto konstatuje, že argumentace stěžovatele, která se nevztahuje k projednávané věci, či ji nelze podřadit pod zákonné důvody pro podání kasační stížnosti ve smyslu § 103 odst. 1 s. ř. s., je pro posouzení důvodnosti kasační stížnosti irelevantní a Nejvyšší správní soud k ní proto nepřihlížel. Ve vztahu k projednávané věci stěžovatel uvádí, že žádal o osvobození pouze od jednoho poplatku, nikoliv od všech soudních poplatků. Dále tvrdí, že nepřiznání osvobození bylo nepředvídatelné, neboť v jiných věcech u městského soudu stěžovateli osvobození přiznáno bylo, a že poplatek byl vyměřen místně nepřislušným soudem. Stěžovatel namítá, že procesního práva nelze vůbec zneužít, a proto je nepřiznání osvobození z důvodu zneužívání práva vyloučeno. Městský soud ignoruje rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 54/2010, přičemž městský soud pouze pronáší paušalizující odsudky, aniž by se zabýval charakterem předmětného sporu. Z uvedených důvodů stěžovatel navrhl zrušení napadeného usnesení a postoupení věci místně příslušnému soudu.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

II. Posouzení Nejvyšším správním soudem

Nejvyšší správní soud předesílá, že netrval ani na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele v řízení o kasační stížnosti. Ze závěrů usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 20, (všechna zde citovaná rozhodnutí dostupná na www.nssoud.cz), totiž plyne, že jak zaplacení soudního poplatku, tak povinné zastoupení stěžovatele podle § 105 odst. 2 s. ř. s. nejsou podmínkou řízení v případě kasační stížnosti proti rozhodnutím krajského (městského) soudu o procesních návrzích, jímž žádost o osvobození od soudních poplatků zajistí je.

Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost stěžovatele v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že napadené usnesení takovými vadami netrpí a že kasační stížnost **není důvodná**.

Z ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. vyplývá, že účastník může být zčásti a zcela výjimečně plně osvobozen od soudních poplatků při současném splnění těchto tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků. Mimo toto ustanovení se dílčím způsobem aplikuje za použití § 64 s. ř. s. též ustanovení § 138 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož lze přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti. Citované ustanovení pamatuje i na situace, kdy uplatňování nebo bránění práva před soudem nese znaky svévole (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, či ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66).

Nejvyšší správní soud připomíná, že procesní aktivitu stěžovatele opakovaně vyhodnotil jako zneužití práva - např. v rozsudku ze dne 25. 8. 2015, č. j. 6 As 110/2015 - 8; ze dne 19. 7. 2012, č. j. 3 As 59/2012 - 7; či usnesení ze dne 30. 8. 2013, č. j. 8 As 73/2013 - 12; ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 - 22; v poslední době též rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 4. 2015, č. j. 9 As 3/2015 - 13 a č. j. 9 As 6/2015 - 14; ze dne 21. 5. 2015, č. j. 9 As 112/2015 - 8; nebo ze dne 18. 6. 2015, č. j. 9 As 129/2015 - 12.

Nejvyšší správní soud se s městským soudem ztotožnil v tom, že stěžovatel i v projednávané věci uplatňuje svá práva obdobným (šikanózním) způsobem, jakým běžně vede spory jak před krajskými (městským) soudy, tak před Nejvyšším správním soudem. Stěžovatel v dané věci brojí proti rozhodnutí České advokátní komory, jímž mu nebyl určen advokát k vedení různých sporů. Aniž by zdejší soud jakkoli předjímal rozhodnutí ve věci, která je předmětem řízení o žalobě, má za to, že z obsahu spisu nevyplývá, že spor vyvolaný stěžovatelem v nyní posuzované věci je takové povahy, aby měl vztah k podstatným okolnostem jeho životní sféry. To přesvědčivě zdůvodnil městský soud, když se zabýval jak osobou stěžovatele, tak charakterem jeho postupu v předmětném i v dalších řízeních. Stěžovatel má zajisté právo vést i takovéto spory, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý žalobce, za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobození od soudních poplatků. Tím spíše, není-li ze způsobu vedení těchto sporů patrna skutečná snaha o jejich vyřešení, ale spíše pouhý zájem na jejich vedení. Nejvyššímu správnímu soudu je také známo, že v ostatních případech, kdy byl stěžovateli advokát určen, stěžovatel vzápětí ihned bez jakéhokoli zdůvodnění vyslovil nedůvěru tomuto advokátovi a požadoval určení jiného, přičemž proti rozhodnutí, jímž mu byl advokát určen, brojil žalobou ve správním soudnictví (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 7. 2015, č. j. 1 As 50/2015 - 21). I z toho lze usuzovat, že stěžovatel uplatňuje svá práva šikanózním způsobem, jenž si nezaslouží dobrodiní osvobození od soudních poplatků.

pokračování

K uvedenému Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně ve sporech přímo se týkajících jejich práv a povinností (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66). Přiznání osvobození od soudních poplatků by v tomto případě, jak plyne ze shora uvedeného, ke stanovenému cíli nevedlo.

Pokud stěžovatel uvádí, že žádal o osvobození pouze od jednoho poplatku, nikoliv od všech poplatků, nemohl Nejvyšší správní soud této námitce přisvědčit. Rozlišování plurálu a singuláru nemá v této věci žádný význam; použití množného čísla (osvobození od soudních poplatků) vyplývá přímo z textu § 36 odst. 3 s. ř. s (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2013, č. j. 1 As 134/2013 - 14).

Dále stěžovatel namítal, že nepřiznání osvobození pro něj bylo nepředvídatelné, neboť v jiných věcech u městského soudu stěžovateli osvobození přiznáno bylo. I tyto námitky Nejvyšší správní soud shledal jako nedůvodné. Městský soud v odůvodnění napadeného usnesení uvedl, že důvodem pro odklon od stávající judikatury, kdy zdejší soud žalobci opakovaně přiznával osvobození od soudních poplatků, je enormně vysoký počet sporů iniciovaných žalobcem a zejména jejich samoučelný charakter a samotný postup žalobce v těchto sporech, ze kterého není patrná snaha o vyřešení sporu, ale spíše neustálé zpochybňování i jen dílčích úkonů správního orgánu i soudu. S tímto posouzením se Nejvyšší správní soud ztotožňuje. Jak totiž v rozsudku ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 44/2013 - 11, uvedl Nejvyšší správní soud, „[z]neužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků je přitom nepochybně důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, jak již bylo naznačeno, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem.“

Nelze přisvědčit stěžovateli ani tehdy, tvrdí-li, že o vyměření poplatku rozhodoval místně nepřislušný soud. Stěžovateli je z předchozích věcí, v nichž vystupoval před Nejvyšším správním soudem, jistě známo, že tato námitka je zcela mylná (např. srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 3. 2013, č. j. 2 As 21/2013 - 8, či ze dne 29. 3. 2012, č. j. 2 As 41/2012 - 23). Na této skutečnosti nezměnila ničeho ani novela ustanovení § 7 odst. 2 s. ř. s. provedená zákonem č. 303/2011 Sb., která spočívá v tom, že určování místní příslušnosti soudu se od 1. 1. 2012 odvíjí od sídla orgánu, který ve věci vydal rozhodnutí v prvním stupni, nikoliv již od sídla orgánu, který ve věci vydal rozhodnutí v posledním stupni. Jelikož je však rozhodování o určení advokáta ve smyslu § 18 odst. 2 s. ř. s. správním řízením jednostupňovým, neměla tato novelizace na projednávaný případ žádný vliv. I v tom, že stěžovatel na této námitce ve svých kasačních stížnostech trvá navzdory tomu, že ta byla již opakovaně Nejvyšším správním soudem vypořádána, lze spatřovat jistou svévolnost jeho postupu. Stěžovatel k této své námitce pouze uvedl, že pokud městský soud má působnost na území hl. m. Prahy a Česká

advokátní komora sídlí v Praze, tak platí, že Česká advokátní komora má sídlo mimo Prahu. Takové tvrzení je však zcela nesrozumitelné, resp. nesmyslné, a proto se k němu Nejvyšší správní soud nemohl blíže vyjádřit.

I námitka, že procesního práva nelze vůbec zneužít, a proto je nepřiznání osvobození z důvodu zneužívání práva vyloučeno, je nedůvodná. Jak vyplývá ze shora uvedeného, i žádosti o osvobození od soudních poplatků, jež je procesním návrhem, lze zneužít, což právě nyní stěžovatel činí (dále srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 2. 2013, č. j. 2 As 164/2012 - 9).

Nejvyššímu správnímu soudu není zřejmé, na základě čeho se stěžovatel domnívá, že městský soud ignoruje rozsudek Nejvyššího správního soudu 12. 8. 2010, č. j. 1 As 54/2010 - 29. Z něj totiž pouze vyplývá, že nepřiznání osvobození od soudních poplatků nelze odůvodnit pouze nadměrným počtem věcí stěžovatele vedených u konkrétního soudu. V nynějším případě však městský soud dostatečně podrobně a přesvědčivě zdůvodnil, že důvodem pro nepřiznání osvobození byl především charakter a samotný postup žalobce ve vedených sporech, zatímco počet sporů městský soud uvedl pouze podpůrně. Lichá je tak i námitka, že městský soud pouze pronáší paušalizující odsudky, aniž by se zabýval charakterem předmětného sporu.

III. Závěr

Nejvyšší správní soud neshledal, že by v daném případě byl naplněn jakýkoliv kasační důvod. S posouzením a postupem městského soudu se Nejvyšší správní soud ztotožnil, a proto kasační stížnost stěžovatele ve smyslu § 110 odst. 1 in fine s. ř. s. zamítl.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud ve smyslu § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s. tak, že vzhledem k tomu, že stěžovatel neměl ve věci úspěch a žalované žádné náklady řízení nevznikly, stěžovatel nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti a žalované se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. září 2015

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu